

Fins els traductors o pedants estergidors dels clàssics it. tenien consciència que a diferència d'aquesta llengua (*sognare, sogno*) en català discrepava la forma del verb de la del substantiu: NFranch s'aparta del seu Boccaccio escrivint «demanaven ensemps si tu, com a 'quella escrivies, eres en ton seny o *somiaves*» (*Corbatxo, BDLC XVII, 113*); Andreu Febrer, en el seu calc, posa *somia* i *somiar* (*Inf. xxx, 136, 137*) i en un vers pròxim escriu *somni*; veg. encara els testimonis de *somiar* citats per *AlcM* de StVicentF, Genebreda, Comalada, BMetge, Lull etc.

Certament en eds. de textos medievals trobem de vegades *somniar*: p. ex. un cas del *Dotzè* d'Eiximenis en *NCl. VI, 69*; *sumniava, Blanq.* (*NCl. II, 18,24*); i se'n podria espigolar algun d'autèntic; i explicable: l'autor del *Curial* solia usar *somiar* (*NCl. I, 129, 102*); en III, 75 notem el duplicat: «no és article de fe, ans *sompni sompniat* ---» (*ibid. III, 75*) on és visible la figura tròpica, però segueixen les aigües pel llit natural: «--- *sompni sompniat* en la forma que cascú *somia*». En JRoig tenim confessió de culpable: Chabàs va fer (o es va deixar) imprimir *somniar* en el passatge citat, v. 432, i així mateix en 8663 i 15414, però en tots ells fa constar que el ms. porta *somiar*, i en el 10162 observa que també figura així a les dues més antigues i autoritzades eds. A i B (anys 1530). Pràcticament: *somiar* degué ser unànime a l'E. Mj. en l'ús real de la llengua.

Modernament: des de l'arrencada, els escriptors *somni*, els correctors... *somni*en imposar-se'ls. Són ells els amos de la llengua! Callin pensadors i artistes. «En llemosí al senyor pregava cada dia, / e càntics llemosins *somiava* cada nit», Aribau, v. 36. Verdager escriu *somiar* en l'*Atl.* (encara que el consistori barceloní i el «gran Papà» de Vic li ho censuressin): «Al temps que 'm coronaven mos dies amorosos / de flors de juvenesa, qu'emmustehí 'l neguit, / prop de ma pàtria, a l'ombra de boscos alterosos, / d'Atlas bell *somiava* recolzadeta, al pit» VI, 14d: així no sols en la versió inicial de 1867, sinó que, quan en la definitiva de 1877 ho millora en «als soleyosos / cims, d'Atlas s. rec. al pit» continua posant *somiava* amb *-mi-* i així li ho deixaren imprimir en la ed. de 1877, però un cop de ploma d'un pontífex o d'un «prote» li ho canvià en *somniava* en l'ed. floralasca de 1878; sense escarmenar encara posava «*somià* Grècia veure'l ab corona d'estels» en l'original de 1877 en el cant I, 7,2, i «los ulls de mes Hespèrides, llur front *somidor*» en VI, 18b; i, si bé també s'hagué de canviar en l'ed. de 1878, fins i tot en aquesta, es degué revoltar el poeta obligant a deixar *somidor* al front de les mítiques donzelles.

D'«aquella Catalunya que *somiem*» escrivia Pijoan a Coromines, com he constatat en l'autògraf de la carta de 3-III-1912 (impresa sense canvi en *Diaris i Records de P. Coromines*, vol. II). «Aneu a peu, poetes, cercant de *somiar* / l'alta bellesa duradora» escrivia Carner, *La Bella Dama del Tramvia*, en *Auques i Ventalls*, a. 1914, O. C., 176 [çes tracta del moment que m'explicava confidencial el 1956 a Brusselles, remembrant un pas decisiu?]. De Maragall, no cal dir

que escrivi *somiar* sempre. «En mes hores tranquiles un castell he *somiat* / enrondat de xiprers, de tamaris i roses, / embaumat amb l'aroma de la dolça amistat, / les finestres obertes, les lladroneres, closes», Coromines (*En el castell de Chillon*, 1920, O. C., 1389). Igual a fora com a dins del Princ.: «al trobador, al vore dins son palau dormit / --- / el fa *somiar* tal volta que una impalpable fada, / per ell, baixà dels astres en la callada nit / --- / la que en llurs *somnis* veren, casta y serena musa, / Petrarca, ---», T. Llorente (*Jocs Flo. del R. Penat* 1879, vv. 44, 48).

Qui queda? Pelay Briz (perpetrador de l'edició de JRoig que Chabàs no gosava desmentir), Ant. de Bofarull (*i'Orfeneta, DAG.*). Ll. Riber (ben cert, veg. *AlcM*), Guimerà?, potser sí, V. Català potser, però després del que he dit, qui sap?⁶

Fabra va posar, no cal dir-ho, *somiar* i *somni* en el seu dicc. (el recordo com corregint-ne proves em cridava des del seu despatx: «*somiar*, eh? però és clar que deixant *somni*, oi?»; en la 1.ª ed. *somniar* i *somiar*, en la 2.ª, per carta d'ell de 1948, ho canvià en *somiar*. *AlcM*, que insinua una esmena als dos pecaminosos *DAG.* i *Dfa.*, encapçalant el seu article «*Somniar* o *somiar*», honestament reconeix que la forma única usada és la que transcriu en els cinc dominis dialectals: mall., val., occid. *somià*, or., pir.-or. *sumià*,⁷ aclarint que *somniar* és «forma literària i sobretot poètica». Tothom negarà rotundament: anti- o apoètica! Recordo la frase de dos grans escriptors nostres en els anys 1930 —amic, parent—: «si me'l fan *somniar* al pobre... hauré d'esborrar la frase», «*somniar* és... el meu malson». Els petits dictadors no reculen ni davant el ridícul. A Josep Pla, en el seu *Russinyol* li deixaren imprimir *somiatruïtes*, però en *Un senyor de Barcelona* se'l va trobar metamortfosat en *somiatruïtes*!

D'on surt aquesta «guinea»? És clar que de lexicògrafs o impressors. No cal dir que ja Busa-N., el primer (1507) va posar *somniar*, i el *Vocab. Cat.-Al.* de 1502: «*somniar* i «*somniat*: entraumet» (§ 2571). Manies de d'òmine cofoi de saber un poc de llatí. Ja seria hora d'arxivar-ho.

Somiacions, val. (*DAG.*). *Somiada*. *Somidor* [Lab.; Verdager, supra].

Somniós: «veu *somiosa*» en el *Decameron* de St. Cugat (*DAG.*). «Atlas, aquell qui de la blava volta / los signes a una esfera de jaspí trasplantà, / y del sol y del astre que més lluny giravolta / la dansa misteriosa y armònica explicà: / per ço, dels fills de Grècia la *somiosa* pensa / lo veyo com muntanya, tot coronat d'estels / y, ajupit, sens decaure, devall sa volta imensa, / servant, ab ferma espatlla, la màquina dels cels», *Atl. I, 7a*. Però aquí ha predominat *somniós*, i és lògic (puix que és cosa de somnis, i elevada per damunt de la fisiologia): «Llum y fosca, vida y mort, força y misteri, / grans abismes, calma esplèndida y esculls... / Vet aquí 'l símbol del Art, *somniós* imperi / qu' exa costa representa a nostres ulls», Costa, 1903 (*Ribera de Tramuntana*, 12c; *Il. Cat.*, 204); «èxtasi *somniós* ---», JnRosselló (*Manyoc*, 179.2f.); «restà un moment *somiosa*», Noller (*Pilar Prim*, O. C.,